

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

**ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
(протокол № 1 від 27.08.2020)

Голова Науково-методичної ради

 М. В. Дутчак

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЗИЧНА ТЕРАПІЯ У ПЕДІАТРІЇ

рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)

спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

код дисципліни в освітньо-професійній програмі: ВК 21

мова навчання: українська

РОЗРОБНИКИ:

Лазарева Олена Борисівна, доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, завідувач кафедри фізичної терапії та ерготерапії, helenka1972@gmail.com

Гаврелюк Світлана Василівна, к.м.н., доцент, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії, doctsvit@gmail.com

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою фізичної терапії та ерготерапії
(засідання кафедри, протокол № 18 від 14 серпня 2020 р.)

Завідувач кафедри _____ Лазарева О.Б.
(підпис, чене звання, ініціали, прізвище)

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з науково-педагогічної роботи

_____ О. В. Борисова

Начальник навчально-методичного відділу

_____ С. І. Попович

Начальник відділу забезпечення якості вищої освіти

_____ О. І. Рудешко

Завідувач відділу докторантури та аспірантури

_____ Л. В. Денисова

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формування визначених освітньо-професійною програмою загальних та фахових компетентностей, зокрема здатності до реалізації індивідуальних програм/алгоритмів фізичної терапії з метою покращення функціональних та рухових можливостей, здоров'я, адаптації до оточуючих умов у педіатричних пацієнтів/клієнтів із складною прогресуючою та мультисистемною патологією. Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС. Основні теми: моторний розвиток і контроль, педіатрична онкологія, спортивні травми у дітей. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Abstract of the discipline. The discipline is aimed at the formation of certain General and professional competencies in the educational and professional program, in particular, the ability to implement individual programs/algorithms of physical therapy in order to improve functional and motor capabilities, health, and adaptation to environmental conditions in pediatric patients/clients with complex progressive and multi-system pathology. Discipline - 4 ECTS credits. Main topics: motor development and control, pediatric oncology, sport injuries in children. The final score is based on the results of the current control and test.

Мета навчальної дисципліни: здобуття теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей для здійснення ефективної практичної діяльності фахівців з фізичної терапії, ерготерапії шляхом професійного орієнтування у комплексі знань, щодо механізмів впливу фізіотерапевтичних заходів на організм пацієнта/клієнта та принципів використання сучасних, інноваційних методик відновлення.

Перелік компетентностей, які формуються під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти

За спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія
галузі знань 22 Охорона здоров'я

Шифр	Компетентності
Загальні компетентності	
ЗК 01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 02	Здатність працювати в міжнародному контексті.
ЗК 03	Здатність розвиватися, вчитися і володіти актуальними знаннями.
Фахові компетентності спеціальності	
ФК 01	Здатність до критичного осмислення та перевірки припущень чи висновків, зроблених іншими дослідниками під час попередніх фундаментальних та прикладних досліджень, комплексного та системного аналізу процесів у фізичній терапії та/або ерготерапії в Україні та інших країнах.
ФК 02	Здатність виявляти та формулювати наукові проблеми,

	планувати та виконувати оригінальні дослідження, отримувати результати, які дозволяють переосмислити наявні та створити нові цілісні знання та/або професійні практики у фізичній терапії, ерготерапії та дотичних до них міждисциплінарних напрямках.
ФК 03	Здатність розуміти та застосовувати методологію наукових досліджень, обирати відповідні методи для ефективного вирішення конкретних науково-практичних завдань у фізичній терапії та/або ерготерапії.
ФК 04	Здатність усно і письмово презентувати та обговорювати результати наукових досліджень та/або інноваційних розробок українською та англійською мовами, розуміти та знати англійські наукові джерела за напрямом досліджень.
ФК 05	Здатність використовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.
ФК 07	Здатність прогнозувати вплив досліджень на особу та суспільство, відповідати за отримані наукові результати, дотримуватись етичних норм і правил академічної доброчесності у науково-педагогічній та практичній діяльності.

Обсяг навчальної дисципліни – 4 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна	20	0	20	0	80	120
Заочна	6		6		108	120

Статус навчальної дисципліни: вибіркова.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами: на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Нормальна анатомія людини», «Загальна фізіологія людини та патологічна», «Вікова фізіологія», «Фізіологія рухової активності», «Біомеханіка та клінічна кінезіологія»

на другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Професійно-орієнтована іноземна мова», «Методи обстеження у фізичній терапії», «Фізична терапія в акушерстві, гінекології та педіатрії», «Фізична терапія дітей з органічними ураженнями нервової системи», «Фізична терапія у нейрореабілітації»; на третьому рівні вищої освіти: «Філософія і методологія науки», «Фаховий курс зі спеціальності 227 Фізична терапія, ерготерапія».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин							
	денна форма навчання				заочна форма навчання			
	усього	у тому числі			усього			
л.		прак.	с. р.	л.		прак.	с. р.	
Сучасні методики інтенсивної нейрофізіологічної реабілітації								
Тема 1. Психомоторний розвиток дітей в залежності від віку.	12	2	2	8	12	2	-	10
Тема 2. Больовий синдром у дітей.	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 3. Фізична терапія дітей з опіками.	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 4. Фізична терапія при бульбозному епідермолізі.	12	2	2	8	12	2	2	8
Тема 5. Фізична терапія в педіатричній онкології.	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 6. Фізична терапія при муковісцерозі.	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 7. Фізична терапія при множинному вродженому артрогрипозі.	12	2	2	8	12	-	2	10
Тема 8. Ожиріння у дітей, роль фізичної терапії.	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 9. Фізична терапія при спортивних травмах у дітей і підлітків.	12	2	2	8	12	-	-	12
Тема 10. Фізична терапія дітей з множинними вадами розвитку.	12	2	2	8	12	-	-	12
Всього годин:	120	20	20	80	120	6	8	106

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Психомоторний розвиток дітей в залежності від віку.

Нормальний психомоторний розвиток дітей в залежності від віку. Методи оцінки та тестування психомоторного розвитку дітей в залежності від віку. Моторне навчання.

Тема 2. Больовий синдром у дітей.

Біль у дітей в залежності від віку і стану. Оцінка болю, основні шкали оцінки болю, що застосовуються в педіатричній практиці. Методи впливу на біль у дітей.

Тема 3. Фізична терапія дітей з опіками.

Термічна травма у дітей: етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка. Планування фізичної терапії в залежності від медичного та хірургічного втручання.

Тема 4. Фізична терапія при бульбозному епідермолізі.

Бульбозний епідермоліз: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.

Тема 5. Фізична терапія в педіатричній онкології.

Загальні типи онкологічних захворювань в педіатрії. Фактори медичного втручання, що впливають на фізичну терапію. Планування фізіотерапевтичного втручання.

Тема 6. Фізична терапія при муковісцедозі.

Муковісцедоз: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.

Тема 7. Фізична терапія при множинному вродженому артрогрипозі.

Вроджений артрогрипоз, визначення, етіологія, епідеміологія, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.

Тема 8. Ожиріння у дітей, роль фізичної терапії.

Ожиріння у дітей: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.

Тема 9. Фізична терапія при спортивних травмах у дітей і підлітків.

Особливості травмування в залежності від віку та спорту. Фактори ризику. Фізіотерапевтичне обстеження. Планування фізичної терапії в залежності від медичного та хірургічного втручання.

Тема 10. Фізична терапія дітей з множинними вадами розвитку.

Множинні порушення розвитку у дітей. Особливості оцінки, стратегії втручання. Принципи планування програми фізичної терапії.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Тема 1. Психомоторний розвиток дітей в залежності від віку.	1. Нормальний психомоторний розвиток дітей в залежності від віку. Методи оцінки та тестування психомоторного розвитку дітей в залежності від віку. Моторне навчання.	2	-
Тема 2. Больвовий синдром у дітей.	2. Біль у дітей в залежності від віку і стану. Оцінка болю, основні шкали оцінки болю, що застосовуються в педіатричній практиці. Методи впливу на біль у дітей.	2	2
Тема 3. Фізична терапія дітей з опіками.	3. Термічна травма у дітей: етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка. Планування фізичної терапії в залежності від медичного та хірургічного втручання.	2	2
Тема 4. Фізична терапія при бульозному епідермолізі.	4. Бульозний епідермоліз: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	2	-
Тема 5. Фізична терапія в педіатричній онкології.	5. Загальні типи онкологічних захворювань в педіатрії. Фактори медичного втручання, що впливають на фізичну терапію. Планування фізіотерапевтичного втручання.	2	-
Тема 6. Фізична терапія при муковісцерозі.	6. Муковісцероз: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові	2	-

	періоди розвитку дитини.		
Тема 7. Фізична терапія при множинному вродженому артрогрипозі.	7. Вроджений артрогрипоз, визначення, етіологія, епідеміологія, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	2	2
Тема 8. Ожиріння у дітей, роль фізичної терапії.	8. Ожиріння у дітей: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	2	-
Тема 9. Фізична терапія при спортивних травмах у дітей і підлітків.	9. Особливості травмування в залежності від віку та спорту. Фактори ризику. Фізіотерапевтичне обстеження. Планування фізичної терапії в залежності від медичного та хірургічного втручання.	2	-
Тема 10. Фізична терапія дітей з множинними вадами розвитку.	10. Множинні порушення розвитку у дітей. Особливості оцінки, стратегії втручання. Принципи планування програми фізичної терапії.	2	-
Всього годин:		20	6

Завдання для самостійної роботи аспірантів

Номер і назва теми дисципліни	Завдання	Кількість годин	
		Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Тема 1. Психомоторний розвиток дітей в залежності від віку.	1. Шкали для оцінки та тестування психомоторного розвитку дітей в залежності від віку.	10	10
Тема 2. Больовий синдром у дітей.	2. Основні шкали оцінки болю шкали, що застосовуються в педіатричній практиці.	10	12
Тема 3. Фізична терапія дітей з опіками.	3. Рубці, строки формування, гіпертрофія та контрактура. Застосування	10	8

	технічних засобів реабілітації при термічних травмах у дітей.		
Тема 4. Фізична терапія при бульозному епідермолізі.	4. Моторний розвиток дітей з бульозним епідермолізом. Реабілітація кисті.	10	8
Тема 5. Фізична терапія в педіатричній онкології.	5. Загальні типи онкологічних захворювань в педіатрії. Фактори медичного втручання, що впливають на фізичну терапію.	10	12
Тема 6. Фізична терапія при муковісцедозі.	6. Моторний розвиток дітей з муковісцедозом. Респіраторна реабілітація при муковісцедозі.	10	12
Тема 7. Фізична терапія при множинному вродженому артрогрипозі.	7. Моторний розвиток дітей з вродженим артрогрипозом. Принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	10	10
Тема 8. Ожиріння у дітей, роль фізичної терапії.	8. Моторний розвиток дітей з ожирінням. Принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	10	12
Тема 9. Фізична терапія при спортивних травмах у дітей і підлітків.	9. Особливості травмування в залежності від віку та спорту. Планування фізичної терапії в залежності від травми.	10	12
Тема 10. Фізична терапія дітей з множинними вадами розвитку.	10. Вплив фізичної терапії на просторову орієнтацію, сенсорну інтеграцію, розширення функціональних можливостей дитини.	10	12
	Всього годин	80	108

Очікувані результати навчання з дисципліни: застосування теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, які дозволять критично оцінювати наукову інформацію при організації науково-доказової та/або практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії, раціонально і ефективно використовувати світовий практичний досвід для вирішення клінічних, наукових та освітніх завдань у своїй професійній галузі завдяки:

знанням: сучасних стратегій фізичної терапії; клініко-фізіологічних обґрунтувань та організаційно-методичних особливостей методик відновлення функціональних та рухових порушень; сучасних тенденцій здоров'яформуючих то здоров'язміцнюючих технологій; основ та особливостей застосування різних

методик фізичної терапії, ерготерапії з метою покращення функціональних та рухових можливостей, здоров'я, адаптації до оточуючих умов у пацієнтів/клієнтів різного віку із складною прогресуючою та мультисистемною патологією.

умінням: працювати з конкретними фізіотерапевтичними методиками; застосовувати запропоновані методики у процесі фізичної терапії, ерготерапії; оцінювати та уміти контролювати фізіотерапевтичний процес.

Перелік програмних результатів навчання, яких досягають під час вивчення навчальної дисципліни відповідно до освітньо-професійної програми «Фізична терапія, ерготерапія» для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 227 Фізична терапія, ерготерапія галузі знань 22 Охорона здоров'я.

Шифр	Програмні результати навчання
ПРН1	Демонструвати знання концептуальних та методологічних засад розв'язання наукових проблем у фізичній терапії, ерготерапії та дотичних міждисциплінарних напрямках.
ПРН2	Самостійно аналізувати фундаментальні та прикладні наукові роботи провідних вчених і наукових шкіл у галузі дослідження, порівнювати варіанти удосконалення системи фізичної терапії та/або ерготерапії, розв'язувати завдання та вирішувати проблеми у контексті сучасних викликів.
ПРН3	Генерувати ідеї, формувати і перевіряти наукові гіпотези, обґрунтувати висновки належними результатами теоретичних та емпіричних досліджень, визначати закономірності притаманні предметній області фізичної терапії та/або ерготерапії.
ПРН4	Здійснювати пошук, обробку та аналіз отриманих емпіричних даних, використовувати сучасні статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.
ПРН5	Розробити та впровадити науковий проект (дисертаційну роботу), який дає можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику, розв'язати значущі наукові та практичні проблеми фізичної терапії та/або ерготерапії з дотриманням норм академічної етики і врахуванням соціальних, економічних, екологічних та правових аспектів.
ПРН6	Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями наукові та прикладні проблеми фізичної терапії та/або ерготерапії, результати досліджень державною та іноземною мовами, представляти їх у наукових публікаціях провідних міжнародних наукових видань.

ПРН7	Розробляти та реалізовувати наукові проекти відповідно до завдань дисертаційного дослідження, готувати апікації для отримання грантів на проведення наукових досліджень, подавати пропозиції щодо їх фінансування, реєструвати права на інтелектуальну власність.
ПРН8	Доповнювати систему знань у фізичної терапії та/або ерготерапії, використовувати набуті уміння у передовій професійній практиці та викладацькій діяльності.

Порядок оцінювання результатів навчання з дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях та під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин. Робочою програмою навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі форми поточного контролю та розподіл балів, які може отримати студент за тему:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Нормальний психомоторний розвиток дітей в залежності від віку. Методи оцінки та тестування психомоторного розвитку дітей в залежності від віку. Моторне навчання.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
2. Біль у дітей в залежності від віку і стану. Оцінка болю, основні шкали оцінки болю, що застосовуються в педіатричній практиці. Методи впливу на біль у дітей.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
3. Термічна травма у дітей: етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка. Планування фізичної терапії в залежності від медичного та хірургічного втручання.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
4. Бульозний епідермоліз: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних	10

	навичок.	
5. Загальні типи онкологічних захворювань в педіатрії. Фактори медичного втручання, що впливають на фізичну терапію. Планування фізіотерапевтичного втручання.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
6. Муковісцедоз: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
7. Вроджений артрогрипоз, визначення, етіологія, епідеміологія, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
8. Ожиріння у дітей: визначення, етіологія, епідеміологія, класифікація, клініка, принципи фізичної терапії в різні вікові періоди розвитку дитини.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
9. Особливості травмування в залежності від віку та спорту. Фактори ризику. Фізіотерапевтичне обстеження. Планування фізичної терапії в залежності від медичного та хірургічного втручання.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
10. Множинні порушення розвитку у дітей. Особливості оцінки, стратегії втручання. Принципи планування програми фізичної терапії.	Експрес-контроль. Презентації. Освоєння практичних навичок.	10
	Всього:	100

Лектор під час завершення лекції з теми дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з відповідними завданнями для самостійної роботи та темами практичних занять.

Перед початком практичного (семінарського, лабораторного) заняття науково-педагогічний працівник ознайомлює здобувачів вищої освіти із формами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 34 балів, до екзамену не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення цієї дисципліни.

Екзамени проводяться у порядку, визначеному у «Положенні про організацію освітнього процесу» в університеті.

У ході викладання дисципліни використовують такі методи: монологічний (виклад теоретичного матеріалу у формі лекції); демонстраційний (виклад матеріалу з прийомами показу); діалогічний (виклад матеріалу у формі бесіди з питаннями і відповідями); евристичний (частково-пошуковий) (під керівництвом викладача аспіранти міркують, вирішують питання, що виникають, аналізують, узагальнюють, роблять висновки і вирішують поставлене завдання); проблемний (викладач ставить проблему і доказово розкриває шляхи її вирішення); дослідницький (аспіранти самостійно здобувають знання в процесі вирішення проблеми, порівнюючи різні варіанти); програмоване (організація аудиторної та самостійної роботи аспірантів здійснюється індивідуально під контролем спеціальних технічних засобів).

Методи навчання: пояснювально-демонстраційний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, метод проблемного викладання, комунікативний з елементами ролівої та ділової гри, метод навчальних проектів. Інноваційні способи і методи, що використовуються в освітньому процесі, засновані на застосуванні сучасних досягнень науки та інформаційних технологій, спрямовані на підвищення якості підготовки шляхом розвитку в аспірантів “soft-skills” (творчих здібностей, креативності, комунікації, роботи в групі і самостійно); націлені на активізацію творчого потенціалу та самостійності аспірантів і можуть реалізовуватися на базі інноваційних структур (наукових лабораторій, центрів, підприємств і організацій тощо).

Методи контролю: усний (виступи на практичних заняттях, круглих столах, індивідуальні презентації, групове обговорення, усний захист проектів), письмовий (вправи, завдання, наукові реферати), поточний, модульний та семестровий контроль.

Засоби діагностики успішності навчання: індивідуальні завдання та вправи для аудиторної і самостійної роботи, перелік тем для обговорення, комплекти завдань для поточного, модульного та підсумкового контролю.

Види навчальних занять: лекційне, практичне, консультація.

Методичне забезпечення

1. Навчальні видання:
Зовнішні: №1-6.
2. Наочний матеріал.

Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна (за потребою).

Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Аряев М.Л. Дитячі хвороби. Неонатальний, малюковий і ранній вік. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2001. – 328 с.
2. Аряев М.Л. Дитячі хвороби. Старший вік. – Одеса: Одес. держ. мед. ун-т, 2001. – 348 с.
3. Исследование группой ВОЗ развития моторики ребёнка: окна достижений для шести главных вех моторного развития группа ВОЗ по многофокусному исследованию эталонов роста. Группа ВОЗ по многофокусному исследованию эталонов роста. Acta Paediatrica, 2006; Suppl 450:86-95
4. Про затвердження клінічного протоколу медичного догляду за здоровою дитиною віком до 3 років: наказ МОЗ України № 149 від 20.03.2008 р. [Електронний документ]. — Режим доступу: <http://www.moz.gov.ua>,
5. Про затвердження клінічного протоколу медичного догляду за новонародженою дитиною з малою масою тіла при народженні: наказ МОЗ України № 584 від 29.08.2006 р. [Електронний документ]. — Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0584282-06>
6. Jan S. Tecklin, Pediatric physical therapy. Lippincott Williams & Wilkins, a Wolters Kluwer business, 2015. – 747 p.

Допоміжна література:

1. Абашина Н. А. Лечебный и профилактический массаж для детей с нарушениями развития. Практическое пособие. – Издательство: Флинта, Наука, Согласие, 2009.- 200 с.
2. Боярчук О.Д., Гаврелюк С.В. Вікова анатомія та фізіологія (практикум)- Старобільськ: Видавництво ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2017. - 252 с.
3. Педіатрія / за ред. О.В. Тяжкої. – Нова книга, 2016. - 1116 с.
4. Пальчик АБ. Лекции по неврологии развития. М.: МЕДпресс-информ, 2012, 368с.
5. Степанова ОА. Оценка нервно-психического развития недоношенных детей на первом году жизни. Вестник современной клинической медицины;2013,6,1,77-81
6. Физическая реабилитация больных детей: учебное пособие / Е. Л. Михалюк, Ю. Г. Резниченко, С. Н. Малахова, А. А. Черепок ; – Запорожье : Просвіта, 2013. – 147 с.
7. Физическая реабилитация больных детей: учебное пособие / Е. Л. Михалюк, Ю. Г. Резниченко, С. Н. Малахова, А. А. Черепок ; – Запорожье : Просвіта, 2013. – 147 с.
8. Хованская Г. Н., Пирогова Л. А. Общие основы медицинской реабилитации в педиатрии. Учебное пособие. – Гродно: ГрГМУ, 2010. – 184 с.

9. Heathcock JC, Lobo M, Galloway JC. Movement training advances the emergence of reaching in infants born at less than 33 weeks of gestational age: a randomized clinical trial. *Phys Ther.*2008;88(3):310–22
10. Girolami GL, Campbell SK. Efficacy of a neuro-developmental treatment program to improve motor control in infants born prematurely. *Pediatr Phys Ther*, 1994, 6: 175–184.
11. Piper MC, Darrah J. Motor assessment of the developing infant. Philadelphia: WB Saunders Co; 1994.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbuiv.dov.ua/>
2. <http://studentam.net>
3. <https://www.hopkinsarthritis.org/patient-corner/disease-management/rehabilitation-management-rheumatoid-arthritis-patients/#ref10>
4. <https://ru.calameo.com/books/003281371b8b20c3255c6>
5. <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785970423936.html?SSr=25013379af16660b2dd357828011959>
6. <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785970424216.html?SSr=040133789b0857708e7657828011959>
7. <http://www.studentlibrary.ru/book/ISBN9785970419540.html?SSr=040133789b0857708e7657828011959>
8. <http://www.medbook.net.ru/21.shtml>